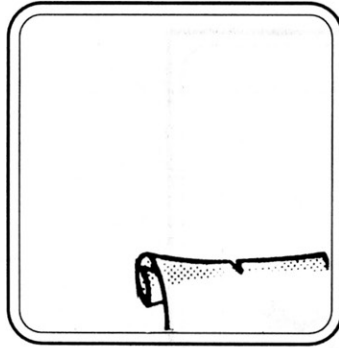

میقات

جاریه‌های حج

نارساییها و مشکلات

حج

محمد حسین رضایی

حج، این آیین شکوهمند توحیدی همه ساله با شرکت انبوه عاشقان «الله» از اقالیم قبله برگزار می‌گردد. بی‌گمان با همه تلاشی که مسئولان برگزاری این مراسم، بکار می‌گیرند، در بخشهایی از آن نارساییها و کاستیهای جدی وجود دارد. ایران اسلامی از معدود کشورهایی است که با نظمی استوار و حضوری جدی در این کنگره عظیم شرکت می‌جوید. آقای محمد حسین رضایی ریاست محترم سازمان حج و زیارت، امسال در پایان مراسم حج ضمن نامه‌ای، دیدگاهها و انتقادات و پیشنهادهای سودمندی را، جهت هر چه بهتر برگزار کردن آن ارائه داده‌اند.

برادر مکرم جناب آقای دکتر محمود بن محمد سفر

وزیر محترم حج پادشاهی عربستان سعودی

سلام علیکم

موسم حج بحمدالله گذشت و بر میهمان فرض است که از صاحب خانه تشکر و قدردانی نماید. همچنین لازم است با خادمان بیت الله الحرام سخن بگوید و موانع را برای آنها بازگو کند و خودش را در مشکلات شریک بداند. شعائر حج در موسمی کوتاه و فشرده برگزار می‌شود و حجاج با ترکیب و تنوع فرهنگی و نژادی و با ایده‌ها و مناسک گوناگون، در

زمان و محل مشخص، با یکدیگر مواجه می‌گردند. تشریک مساعی و سازگاری و حس تعامل در این عرصه عظیم، نقش حساس و ارزنده دارد.

تمایل جدی جناب عالی به شناخت و حل معضلات حجاج، باعث می‌شود که تنگناها و موانع کار را با شما در میان بگذاریم و انتظار مساعدت و دستورات مساعد و مؤکد جناب عالی در حد امکانات را داشته باشیم. از این رو ذیلاً به پاره‌ای مشکلات، که کماکان بقوت خود باقی است، فهرست وار اشاره می‌کنیم:

الف - قبل از عزیمت

۱- سفارت عربستان در تهران که نسبت به مفاد صورتجلسات فی ما بین آگاهی دارد، باید توجه شود که بهر تقدیر، هر سال تعدادی بعنوان هیأت اجاره منازل، در موقع معین بایستی به عربستان اعزام شوند. از این رو روادید گروه مذکور، بایستی بنحوی صادر شود که در نیمه رجب بتوانند عملاً فعالیت خود را آغاز نمایند، لیکن متأسفانه هر سال صدور ویزای این عده آنقدر به تأخیر می‌افتد که تهیه مسکن مطلوب را با دشواری‌های معتابهی روبرو می‌سازد که جناب عالی به شرایط آن وقوف دارید. امسال نیز علی‌رغم تأکید جناب عالی این وضع تکرار شد و تا آخرین روزها، با همه پی‌گیری‌های مستمر که از ناحیه نمایندگی ما صورت گرفت، نتیجه‌ای حاصل نگردید و علی‌رغم میل باطنی مان ناچار شدیم از ویزای عمره جهت این کار استفاده کنیم و همین تعویق موجب شد که رشته امور بهم ریزد و در نتیجه تنها توجیهی که برای جامعه ایرانی داشتیم این بود که دولت عربستان در صدور ویزای هیأت مسکن تعلل نموده است. لذا باید ترتیبی اتخاذ گردد که نیازی به مکاتبات متوالی و پی در پی و از دست دادن زمان بخاطر طولانی شدن مکاتبات و انتظار وصول دستورات بعدی نباشد و خود بخود ارائه توافقات امضا شده بین طرفین، برای صدور ویزای گروه مسکن کفایت نماید.

۲- همانطور که دولت شما با انگیزه خدمت بیشتر به حجاج بیت الله الحرام تمهیداتی در زمینه ارائه تشکیلات مناسب اندیشیده و به راه کار و نتایج مثبتی؛ نظیر تشکیل شرکت‌های حمل و نقل و مطوفین و ادلاء و مکتب وکلای موحد دست یافته است، ما نیز به منظور تمرکز امور حج، مدارک متقاضیان را فقط از طریق سازمان حج و زیارت برای ویزا ارسال می‌نماییم و سفارت با یکایک افراد در ارتباط نیست بلکه مجموعه مدارک مربوط به هر کاروان، توسط رابط سازمان به سفارت فرستاده می‌شود و بدین وسیله بار خدمات اداری

کادر سفارت واقعاً کاهش می‌یابد. دهها سال است در ادامه این رویه به لحاظ دقت عمل و کنترل و نظارت دقیق‌تر و بهتر پروانه سفر زیارتی یکبار مصرف خاصی برای حج تنظیم شده و گذرنامه‌های بین‌المللی افراد در موسم حج از اول شوال تا دهم ذیحجه فاقد اعتبار اعلام شده است. اما در چند سال اخیر علیرغم آگاهی سفارت از قوانین گذرنامه دولت جمهوری اسلامی مبادرت به صدور ویزا برای برخی از صاحبان گذرنامه‌های بین‌المللی می‌نماید و مشکلات اجرایی سنگینی به بار می‌آورد که امید است مسئولان آنان را از این رویه بر حذر دارند.

ب - فرودگاه جده

فرودگاه جده بعنوان نقطه آغاز و پایان یک سفر الهی، برای جمعی از مردم که عمدتاً در طول سفر تنها یکبار به فیض این سفر مقدس و فریضه الهی نایل می‌شوند، بسیار واجد اهمیت می‌باشد؛ چراکه هر نوع برخوردی بهنگام ورود یا خروج زائر، خواه ناخواه، مشخصاً در روحیه و تفکر و برداشت وی از این مسافرت تأثیر بسزائی دارد که این نحوه تأثیر برای همیشه در ذهن زائر باقی می‌ماند و آن را به هموطنان خود نیز منتقل می‌نماید. در اینجا ضمن تشکر از مساعدتها و معاضدتهای انسانی جناب العقید «سلیمان وصل الحربی» مدیر جوازات فرودگاه بین‌المللی جده و همکارانشان و همچنین تسهیلاتی که در سال جاری در ارتباط با صدور تصاریح اتومبیلها بعمل آمد، لازم است پاره‌ای موارد پیش آمده را به اطلاع برسانیم:

۱ - بدیهی است که پرچم هر کشور، نشان هویت ملی آن کشور شمرده می‌شود. مدیران کاروان ایرانی نیز از سالیان بسیار دور، با نوشتن شماره کاروان و مشخصات مدیر و استان اعزام و نصب آن بالای درب منازل یا در طول مسیر منتهی به منزل، زائران خود را راهنمایی می‌کرده‌اند و با این کار بنوعی آدرس کاروانها در شوارع و مناطق پرجمعیت نصب می‌شده است. لیکن در حج سال جاری با جلوگیری از ورود این نشانه‌ها مواجه بودیم که با توجه به ضیق وقت و محدودیتهای دیگر در عربستان قادر به جایگزینی آن در مدت کوتاه نشدیم و لذا منجر به سر درگمی و سرگردانی و طبعاً ازدیاد تعداد گمشدگان، بخصوص در مکه و مشاعر مقدسه گردید. مضاف بر این که برخی مأموران، علاوه بر ضبط پرچم‌های ملی، آگاهانه یا ناآگاهانه مبادرت به توهین نسبت به آن نموده و برخورد غیر معقول داشتند که

بحمدالله با تذکر و دستورات جناب عالی از ادامه این برخوردهای زننده خودداری شد. امیدواریم در آینده توجیهات لازم در این زمینه صورت گیرد.

۲- مطلع هستید که مجامع جهانی بر اثر تبلیغات سوء کشور ما را بعلت برخورد خشن و قاطع با حاملان و توزیع کنندگان مواد مخدر محکوم می‌کنند ولی با اینهمه، مسؤولان ما بر موضع خود در این مورد پافشاری می‌نمایند. در باب زائران بیت‌الله‌الحرام نیز دقت نظر در خصوص جلوگیری از حمل مواد مخدر تحت هر عنوان، چه مصرف دارویی و چه توزیع و غیره بعمل می‌آید و در مبدأ ایران با حاملان آن شدیداً برخورد می‌شود و از سفر منع می‌شوند، لیکن بخشی از آنها موفق به خروج از کشور می‌گردند و در فرودگاه جده از ایشان مواد مخدر کشف می‌گردد که به نظر ما باید متحمل قوانین و جرایم عربستان بشوند. لذا صراحتاً اعلام می‌داریم که ما نیز طالب همکاری و مساعدت با مقامات شما در زمینه برخورد جدی با اینگونه اشخاص هستیم و مسامحه و ملایمت در این مورد را نمی‌پذیریم.

۳- در باب کتابهای ادعیه، همانطور که در صورتجلسه مذاکرات حج سال جاری قید شده، نمونه کتب ادعیه و مناسک همراه زائر از طریق وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران جهت بررسی و اعلام نظر در اختیار مقامات عربستان قرار داده شد. همانطور که قبلاً نیز گفته‌ام در تمام مساجد و منازل کشور ما، کتب ادعیه نوعاً به زبان عربی که زبان قرآن است همراه با ترجمه فارسی آن برای فهم بهتر (و نه خواندن ترجمه بجای اصل) تنظیم و منتشر می‌شود و زائری که می‌خواهد به حج مشرف شود کتاب دعا یا مناسک را از منزل خود به همراه می‌آورد. نکته مهم، که از قضا برای شما حساسیت ایجاد نموده، این است که کشورهای دیگر هم دعا رابه زبان عربی ولی به خط خاص خودشان می‌نگارند و در عین حال به خط خود هم ترجمه می‌کنند که در نگاه اول به نظر می‌رسد متن و ترجمه آن به یک زبان است در حالی که فی‌الواقع اصل دعا را به زبان عربی می‌خوانند و ترجمه آن به زبان بومی می‌باشد، لذا براساس چنین شبهه‌ای از ما خواسته‌اید که دعای خود را به زبان فارسی بنویسم و قرائت کنیم، در صورتی که هیچگاه یک ایرانی دعای سعی یا طواف یا تلبیه را به زبان فارسی نمی‌خواند. لذا قابل قبول نیست که با حمل کتب ادعیه و مناسک که قبلاً نسخه‌ای از آن ارسال گردیده است بدین نحو برخورد شود. انتظار داریم با حسن نظر به این مقوله بنگرند و این مشکل با دستور مبتنی بر دید عمیق جناب عالی حل شود.

۴- معطلی زائرین در حین ورود برای انجام تشریفات گمرکی و گذرنامه‌ای در فرودگاه

جده بسیار طولانی است و با توجه به خستگی مفرط ناشی از مسافرت هوایی و حضور قبل از موقع در فرودگاههای ایران و بیخوابی در اثر اشتیاق نزدیک شدن به لحظه سفر و رفت و آمدهای سنتی خانوادگی، قبل از سفر و احياناً مسافرت از محل سکونت خود تا ایستگاه پروازی مربوطه و بطور کلی چیدن مقدمات سفر برای زائر، فوق العاده کسالت آور و خسته کننده است. مضاف بر این که بعد از طی تشریفات فرودگاهی جده، بایستی به طرف مدینه منوره یا مکه معظمه حرکت کنند و بعد از آن نیز تا اسکان کامل زائران در منازل، مدتی وقت صرف می شود. لذا ضمن قبول تشریفات ضروری اداری که لازمه ایجاد نظم در امور زائران می باشد، تقاضا داریم حتی الامکان از اطاله مراحل موجود کاسته و در راه اندازی امور با سرعت بیشتر عمل شود. بهر حال خواستار به حداقل رساندن مدت انتظار در سالنهای گمرک هستیم.

۵- در سال قبل که دو سالن برای ورود و عبور زائران ایرانی اختصاص داده شد تجربه موفقی بود؛ چرا که شناخت تدریجی مسؤلان ما و مسؤلان سالنهای آنها از روحیات و اخلاق یکدیگر باعث می شد که مشکلات و تنگناهای کار را بهتر درک کنند و کارها در چارچوب قوانین سرعت و سهولت معقول و مناسب پیدا کند، بدون این که هیچ یک از طرفین بخواهند قانون شکنی و یا درخواست نامعقول نمایند و اینها بر محیط صمیمیت و تشریک مساعی جهت حل مشاکی می افزود. اما در سال جاری که سالنهای مشخصی در نظر گرفته نشده و از سالنهای متعدد وارد می شوند، مشکلات سنگین تر شده است.

۶- در زمینه حمل و نقل بین شهری زائران مسائلی به قرار زیر وجود دارد:
اولاً- اگر بپذیریم تشکیل سندیکای حمل و نقل تحت عنوان "نقابه" بخاطر حفظ منافع حجاج و جلوگیری از سوء استفاده شرکتهای حمل و نقل در موسم حج، با توجه به ازدیاد مشتری صورت گرفته است و از این راه بدنبال تثبیت قیمت و حفظ کیفیت خدمات رسانی مناسب هستید، بطوری که همه کشورها را انحصاراً موظف به انعقاد قرار داد با نقابه نموده اید، طبیعی است از آن طرف هم باید ترتیبی داده شود که وضعیت انحصاری در نقابه و حمایت حکومتی از آن و احساس پشتگرمی، خدای ناخواسته به اجحاف زائران منجر نشود. لذا برای منتفی نمودن این مسأله، نظارت و کنترل دقیق بسیار ضرورت دارد اما همانطور که در نامه سال گذشته نیز اشاره شد نظر سنجی از زائر و خدمه و مدیران و سایر اعضای خدمتگزار نشان می دهد که چگونگی تسهیلات و امکانات حمل و نقل در سطح قابل قبولی نیست و در سطح نازلی قرار دارد. نقابه با توجه به این که مبلغ کرایه را از قبل دریافت نموده است از انجام

تعهدات خود سرباز می‌زند. فرضاً برای تأمین ماشینهای مکشوف که تنها مورد استفاده زائران ما می‌باشد سقف ماشین‌های خارج از رده را برمی‌دارند که فرسودگی ماشینها تا حال بارها منجر به ایجاد حوادث ناگوار و ضایع شدن اعمال و ایجاد اشکال در اعمال شرعی زائران گردیده است. تصدیق می‌فرمایید وقتی زائر در بدو ورود با چنین صعوبت‌هایی مواجه می‌شود تصویر منفی آن، تا آخر سفر بلکه برای همیشه از ذهن وی زایل نمی‌گردد.

ثانیاً - استفاده از رانندگان ناآشنا به مسیر و ناآشنا حتی به زبان عربی علی‌الخصوص در مدینه بعد که بایستی زائران از میقات جحفه محرم شوند و اعمال حج خود را فوراً شروع نمایند، باعث می‌شود که گاهی بموقع به مکه مکرمه نرسیده و از نظر شرعی دچار مشکلات عدیده شوند.

ثالثاً - کاهش تعداد پارکینگ‌های مربوط به زائرین ایرانی، به استناد کاهش تعداد حجاج، امری است ناپخته و بررسی نشده؛ چرا که با کم شدن عدد حجاج، به همان نسبت متوسط تعداد زائر ورودی روزانه به جده تقلیل نیافته بلکه با کم شدن عدد حجاج، تعداد روزهای پروازی کاهش یافت و در نتیجه تعداد زائر ورودی و خروجی در روز در همان سطح سابق باقی ماند. لذا بهمان تعداد ۱۲ پارکینگ سال قبل نیاز می‌باشد.

ج - مدینه منوره

در مقایسه با عملکرد مؤسسه مطوفین حجاج ایرانی، که نهایت تلاش را جهت بهبود وضعیت و رفع مشکلات زائران بکار برده، مکتب ادلاء در مدینه منوره با برخوردهای غیر مسؤولانه و بی تفاوت نسبت به زائران گمشده در واقع بر خلاف مفاد صورتجلسه و مذاکرات رسمی مبنی بر در اختیار قرار دادن محل و وسیله نقلیه برای این منظور اقدام نمود و موجبات نارضایتی زوار را فراهم کرده و باب گلایه و شکایت را بازگذاشت.

د - مکه معظمه

۱- با توجه به این که اعزام حجاج ایرانی در قالب کاروانهای ۱۰۰ - ۱۲۰ - ۱۴۰ و ۱۶۰ نفره انجام می‌شود، تقاضا داریم مؤسسه نیز بررسی کند که تمام خدمات مورد نیاز را با در نظر گرفتن مبنای فوق، شکل دهد و تنظیم نماید.

۲- مؤسسه باید توجه داشته باشد که هر کاروان حداقل یک وانت در اختیار دارد که در

ایام تشریق باید برگ تصریح داشته باشد، طبیعی است ما نیاز به اخذ تصریح بیش از حد نداریم ولی بایستی طوری برنامه ریزی شود که به وانت کاروانها براحتی تصریح بدهند تا مشکلاتی جهت تجهیز غذایی و بهداشتی چادرها پیش نیاید.

۳- پیشنهاد می‌شود درکف مسجدالحرام، در طول حجرالاسود، برای مشخص شدن ابتدای اشواط طواف که با رنگ دیگر سنگفرش شده است، بنحو مقتضی برجستگی یا فرورفتگی یا زبری ایجاد شود تا وقتی زائر در حین طواف به مقابل حجرالاسود می‌رسد، بخصوص در موقع ازدحام، نیازی به تلاش برای دیدن خط مزبور نباشد و انسان صرفاً با لمس زبری یا برجستگی متوجه قرار گرفتن در برابر حجرالاسود گردد.

ه- ایام تشریق

۱- عرفات، خلاصه مشکلات و قوف در صحرای عرفات بدین قرار بود:
اولاً- بخش اعظم منطقه ایرانیان فاقد امکانات باران مصنوعی می‌باشد.
ثانیاً- مشکلات کمبود توالتهای صحرائی در منطقه ایرانیان و کمبود آب و شکستگی درب آنها، علاوه بر ایجاد تزییقات و ناراحتی‌ها، خلاف عفت عمومی نیز هست.
ثالثاً- در عرفات اجازه محصور نمودن سرویس‌های بهداشتی داخل بیمارستان مورد انتظار است.

رابعاً- داروهایی که درمانگاههای عربستان در عرفات با تجویز پزشکان ایرانی در اختیار زائران قرار می‌دهند، کفاف مصرف آنان را نمی‌دهد و وسایل و تجهیزات لازم نیز در حد انتظارات نیست.

۲- مشعر الحرام، انتقال به مشعرالحرام بر اساس بررسیهای بعمل آمده در سال جاری، نسبت به سال قبل، نسبتاً بهتر انجام گرفته، اما...

اولاً- با این وصف بنا به اظهار برخی کارشناسان راهنمایی و رانندگی که در بین زائران ما حضور داشتند موضوع ترافیک پر تراکم عرفات به مشعر، قابل بررسی و اصلاح است و این افراد اعلام آمادگی کرده‌اند که در صورت تمایل شما برای گشایش مشکل ترافیک راه مشعر بررسی و اظهار نظر نمایند.

ثانیاً- در مسیر عرفات به مشعرالحرام یک راه مشخص اختصاصی برای عبور و مرور خودروهای امدادی همه کشورهای در نظر گرفته شود و کنترل گردد که توسط عابرین مسدود

نشود.

ثالثاً - نصب تابلوهای راهنما به زبان فارسی در مسیر عرفات، مزدلفه، منا و جمرات در ارتفاع و به اندازه مناسب پیشنهاد می‌گردد.

۳- منا؛ مسائل مربوط به منا را بطور کلی می‌توان به دو بخش عمومی (مبتلا به ایران و همچنین بقیه کشورها) و اختصاصی (فقط مربوط به ایران) تقسیم کرد:
۳/۱- مسائل عمومی:

اول - بهداشت محیط؛ نسبت به تخلیه زباله‌ها و ضایعات اطراف چادرها، بطور دائم و شبانه روزی اقدام شود نه آن که گنجایش جایگاه زباله بر اثر تخلیه نشدن بموقع تمام شود و زباله‌ها محیط اطراف را اشغال و آلوده کند. البته وضعیت جمع‌آوری زباله از جلوی مکاتب در مقایسه با گذشته بهتر ارزیابی شده است اما هنوز در معابر اصلی و خیابانها کار جمع‌آوری زباله چندان مطلوب نیست.

- روزهای دهم و یازدهم منظره شمشیرکننده‌ای از موی سر بوجود می‌آید! پیشنهاد می‌شود محل خاص و نایلون مناسبی جهت موهای تراشیده شده در اختیار کلیه برادران گذارده شود که در پایان کار در زباله‌ها تخلیه شود.

دوم - قربانگاه؛ پیشنهاد می‌شود مجازر قدیمی که هم اکنون استفاده می‌شود تماماً تخریب شود و در عوض مجازر جدیدی در محل نهر فاصل بین مجازر قدیم و چادرها بسازند؛ زیرا این نهر تماماً در منی واقع شده و برای مسلمانانی که مقید هستند حتی المقدور قربانی‌های خود را در زمین ذبح کنند مطلوب می‌باشد.

سوم - جمرات؛ در مورد طریق المشاة که به علت استقرار جمع کثیری از زائران در هیأت خانوادگی، از ارتفاع خارج شده و مخاطراتی برای عابرین و ساکنین فراهم می‌شود. به نظر می‌رسد بدون اقدام شدید و غلیظ مسؤولان عربستان و عدم اجازه تبدیل آن به خوابگاه و استراحتگاه، تا حدود زیادی از تلفات و ضایعات و فشرده‌گی و دزدی که در اثر اختلاط تنگاتنگ زن و مرد پیش می‌آید، امکانپذیر نمی‌باشد. سؤال این است که مملکت شما برای جلوگیری از مراسم براءت از مشرکین آن همه لشکرکشی در سطح شهر به راه می‌اندازد و در انجام پروژه‌های معظم توفیقات شایانی کسب نموده است، چگونه در مورد مسیر چادرها به جمرات چاره اساسی نمی‌اندیشد؟ شاید ابتدایی‌ترین راه چاره این باشد که چند مسیر رسیدن به جمرات که از بقیه شلوغ‌تر است یکطرفه کنند تا به لحاظ مشکل برگشت عده‌ای در مقابل

سیل جمعیت در حال حرکت به سوی جمرات تا حدودی مرتفع شود. ضمناً مشکل مسدود شدن راه بخاطر مخلوط بودن اتومبیل و مردم و سلب امکان تردد از هر دو آنها همچنان باقی مانده است.

۳/۲- مسائل خاص ایران

اول- بالونها؛ ملاحظه فرمودید که امسال هم قضیه استفاده از بالونها در منا با دشواری انجام شد و سرانجام در آخرین ساعات با دستور مساعد جناب عالی فیصله پیدا کرد آیا به نظر مسوولان عربستان اشکالی دارد که زائر ناآشنا به محیط که یکبار به صحنه اجتماع عظیم و یکنواخت و هم شکل چادرها در مناطق و افراد در لباس یکدست احرام مواجه می‌شود با استفاده از یک نشان آشکار در آسمان حدود منطقه ایرانی‌ها را دریابد و مسیر طولانی بازگشت از جمرات را با اطمینان خاطر بیشتری ببیند و از اضطراب و گم شدن و گرما زدگی او در حد بالایی کاسته شود؟ ما مشتاق هستیم که هر ساله با هماهنگی دفاع المدنی و اطفائیه و ابلاغ ارتفاع مجاز، از بالون بنحوی استفاده کنیم که تخلفی هم صورت نگیرد و مغایرتی با دستورالعملهای دفاع المدنی نداشته باشد. یقیناً شما نیز بعنوان خادم زوار از این نوع پیشنهادات که خدمت مشترکی به ضیوف الرحمن می‌باشد، استقبال خواهید نمود.

دوم- منطقه خیام ایرانی؛ خواسته ما این است که چادرهای ایرانی را در طرفین بلوار دفاع المدنی بصورت مجتمع قرار دهند تا با مرکزیت بعثه و بیمارستان و خدمات گمشدگان بتوانیم راحت‌تر و سریعتر خدمت رسانی نماییم و زائرین نیز زودتر با محیط آشنا شوند. سال جاری همین درخواست را داشتیم که با اصل آن مخالفتی نشد ولی بعلت این که دیر مطرح گردیده بود، قابل اجرا ندانستند. انشاء الله در سال آتی محل مکاتب ۶، ۷، ۸ و ۹ به قسمت روبروی ستاد حجاج ایرانی و جنب دفاع المدنی انتقال یابد.

سوم- خرابی پنکه و کولر چادرها؛ کولر و پنکه چادرها بعضاً خراب است و متأسفانه مطوف در غالب اوقات مسؤولیتی در این مورد احساس نمی‌کند. تصور بفرمایید در حالی که زائر خسته و بیخوابی کشیده وارد چادرهای منا می‌شود و باید خود را برای رمی جمره با آن همه فشرده‌گی آماده کند، وجود وسایل خنک کننده چقدر اهمیت پیدا می‌کند. این مسأله تنها با یک کنترل سالم، توسط خدمه مطوف عملی می‌باشد. لذا تقاضا می‌شود جهت تضمین صحت عمل مطوف، جریمه‌ای برای اینگونه تخلفها در نظر بگیرید. طبیعی است با تأمین وسایل سالم خنک کننده و حفظ بهداشت تغذیه و محیط، تا اندازه زیادی از گرم‌زدگی و عوارض آن

جلوگیری می‌گردد.

چهارم - خدمات درمانی؛ در راه ارائه خدمات بهداشتی - درمانی به حجاج ایرانی در منا موانعی وجود دارد که انشاءالله با دستور مساعد جناب عالی و همت و تلاش همکارانتان بر طرف خواهد گردید.

- برقراری بیمارستان پیش ساخته در محوطه اسکان ایرانیان در منا نظیر آنچه در عرفات در اختیار داریم، در پیشبرد امور درمان مؤثر می‌باشد.

- کانکس‌های درمانگاهی به ازاء هر ده هزار زائر یک دستگاه در منا ضروری به نظر می‌رسد، بدیهی است داخل این کانکس‌ها بصورت غرفه بندی شکل داده می‌شود.

- وجود یک کانتینر یخ در کنار بیمارستان ایرانی در منا امری است ضروری، لذا شایسته است طوری برنامه ریزی شود که هر ساله نیاز به اخذ مجوز و بحث‌های فراوان نباشد و مسأله برای همیشه حل شود.

و - اجرای پروژه قربانی با همکاری بانک توسعه اسلامی:

ظرف دو سال گذشته، با توافق بانک توسعه اسلامی تعدادی از قربانی‌های زائران ایرانی در سیستم مکانیزه ذبح شده، این طرح موفق باعث خوشحالی زائران و مسؤولان حج و سایر هموطنان و مسؤولان ما بود. انتظار داشتیم هر سال بتوانیم تعداد بیشتری از ذبیحه‌ها را با سیستم مذکور به مصرف واقعی و به دست مستمندان و مستحقان آن برسانیم. در سال قبل بدلیل وحدت زبان بین ذابح و نماینده زائرین با کمترین مشکل این طرح به انجام رسید و نظرات امیدوار کننده مسؤولین بانک نیز گواه این مدعاست. اما متأسفانه در سال جاری یکباره اعلام شد که ذابحین نمی‌توانند وارد سالن شوند و در فرصت باقیمانده به علت فقدان طرح جایگزین در موقعیتی که حتی پول قربانی از زائرین اخذ شده بود، ناگهان ناگزیر به تعطیل طرح شدیم. با این وجود امیدواریم در سالهای آتی با توجه به میل و رغبت عربستان مبنی بر توزیع گوشت قربانی بین نیازمندان، همکاری لازم در این مورد صورت گیرد و همان تسهیلات و امکانات قبلی در اختیارمان قرار داده شود.

ز - تلفن‌ها:

راجع به وصل تلفن‌های توافق شده، با وجود پی گیری و مکاتبات لازمه، تلفن‌ها در

موعد مقرر وصل نشد بلکه بعد از گذشت ده روز استقرار زائران اقدام به نصب آن نمودند که تصدیق می‌فرمایید روند اجرایی امور خدمات رسانی به حجاج را بسیار دشوار ساخت. انتظار داریم راه طفره‌روی مسؤولین رده‌ها پایین‌تر مسدود گردد و با احساس مسؤولیت پاسخگوی نقایص و تأخیر امور باشند نه این که مرتباً عدم وصول دستور را طرح کنند و روش صبر و انتظار را پیش بگیرند. امیدواریم در آینده با نظر مساعد جناب عالی تکرار نشود بلکه جبران گردد.

ح - ایرانیان مقیم خارج از کشور:

برادران و خواهران ایرانی مقیم خارج از کشور که برای انجام فریضه حج مشرف می‌شوند، با وجود این که هزینه‌های حمل و نقل و مطوف در ابتدای ورود از ایشان اخذ می‌گردد اما در عمل به حال خود رها می‌شوند و سازمان حج صرفاً بدلیل این که این جماعت هموطنان ما می‌باشند از روی نوعدوستی و حس میهنی و وظیفه وجدانی به آنها خدمت می‌رساند. شایسته است چادرهای آنان در داخل منطقه‌ی منا بین ایرانیان و در کنار چادر ایرانی‌ها در نظر گرفته شود و ضمناً تکلیف حمل و نقل آنان نیز روشن گردد.

ط - آمار حجاج:

در مذاکرات و مکاتبات حج سال جاری بیش از پیش بر لزوم رعایت حتمی سهمیه بندی مقرر در کنفرانس وزرای خارجه کشورهای اسلامی در عمان، بدلیل محدودیت‌های مختلف، بخصوص در مشاعر پافشاری نموده‌اید و در مقابل استدلال و استناد ما به مفاد موافقت نامه دو وزیر خارجه در مسقط تصمیم قطعی بر اجرای سهمیه فوق توسط همه کشورهای بدون استثنا را یاد آور شده‌اید و بدنبال آن آمارهای رسمی نشانگر حضور کمتر از ۹۵۰ هزار زائر خارجی در مراسم حج امسال می‌باشد اما پاره‌ای جزایر عربستان به گزارش یکی از رادیوهای بیگانه آمار کل حجاج را بالای ۲ میلیون نفر اعلام نموده‌اند که از دو حال خارج نیست یا این آمار اشتباه است که بایستی برای رفع شبهه اعمال استثنا برای کشورهای دیگر و اصرار بر پای بندی به سهمیه توسط کشورهای خاصی نظیر ایران، هر چه سریعتر تکذیب و آمار صحیح ارائه گردد و یا این که آمار اعلام شده صحت دارد که خود حکایت از بهم خوردن سهمیه بندی مورد نظر و یا عدم کنترل بر شرکت مواطن عربستان در مراسم حج سال جاری

می باشد که در هر دو صورت امری غیر قابل توجه می باشد. لذا ضرورت دارد جهت رفع شبهات مذکور آمار صحیح و دقیق از حجاج اعم از خارجی و موطن ارائه نمایند.

در خاتمه ضمن اظهار تشکر از تمامی اقدامات مثبت و سازنده‌ای که در طول مسؤولیت جناب عالی در جهت رفاه حال حجاج شریف بیت الله الحرام فراهم آمده است بار دیگر از خداوند متعال می‌خواهم جناب عالی را در انجام خدمات شایسته‌تر نسبت به ضیوف الرحمن موفق بدارد. من بعنوان کسی که بیش از ده سال در این راه مقدس خدمت کرده و با جزئیات اجرایی امور حج آشنایی دارد و خدمتگزاری به صدها هزار زائر را در چند سال اخیر عهده داشته است، وظیفه شرعی و ملی و انسانی خود دانستم که مشکلات را برای آن جناب که خود در مکه مکرمه در متن مسائل حج پرورش یافته‌اید مطرح کنم. مجدداً باید تکرار کنم محدودیتها و مقدرات شما کاملاً قابل درک است و ما هم به ملت خود سفارشات لازم در زمینه شناخت و رعایت قوانین و مقررات کشور شما نموده‌ایم.

در این راستا اعتقاد راسخ دارم بایستی با تشکیل یک کمیسیون مشترک، مسائل فیما بین در طول سال بخوبی بررسی شود چون با چند ملاقات و مکاتبه به نتیجه مطلوب نخواهیم رسید و حق مطلب ادا نمی شود. لذا فعالیت کمیسیون مشترک بخوبی می‌تواند زمینه ساز همکاری و حس تعامل طرفین باشد. بهر حال علاقه نداریم با توجه به این که همه ساله شاهد عمران و آبادی وسیع و رسیدگی عمومی به وضع حجاج هستیم، برخی امور ظاهراً کوچک و جزئی باعث شود که کارهای کلی و عظیم از نظرها دور گردد.

محمد حسین رضایی

رئیس سازمان حج و زیارت

رونوشت:

- جناب حجة الاسلام والمسلمین آقای محمدی ری شهری نماینده محترم ولی فقیه و سرپرست حج جهت استحضار.

- برادر گرامی جناب آقای مهندس میر سلیم وزیر محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی جهت استحضار.

